

KRÁMEK
S KOUZLY

JAMES R. DOTY, MD

KRÁMEK
S KOUZLY

KRÁMEK S KOUZLY

JAMES R. DOTY, MD

Original title: James R. Doty, MD: *Into the magic shop*

Copyright © 2016 by James R. Doty

All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form.
This edition published by arrangement with Hudson Street Press, a member of Penguin
Group (USA) LLC, a Penguin Random House Company.

Cover design: Andrea Ho

Cover image: CLIPAREA | Custom media/Shutterstock

Czech edition © Fortuna Libri, 2016

Translation © Kateřina Sigmundová, 2016

Vydalo nakladatelství Fortuna Libri.

www.fortunalibri.cz

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být reprodukována, ukládána
do informačních systémů nebo rozšiřována jakýmkoli způsobem,
ať už elektronicky, mechanicky, fotografickou cestou,
nebo jinými prostředky bez souhlasu majitele práv.

ISBN 978-80-7546-040-0

*Ruth a všem,
kteří sdílí své poznatky a moudrost svobodně.*

*Jeho Svátosti Dalajlámovi,
který mě nepřestává učit umění soucitu.*

*Mé ženě Mashe a dětem
Jennifer, Sebastianovi a Alexanderovi,
kteří jsou mi každý den inspirací.*

Obsah

ÚVOD: Překrásné věci	11
----------------------	----

ČÁST PRVNÍ

Cesta do krámků s kouzly

1. Skutečné kouzlo	21
2. Tělo na odpočinku	31
3. Premýšlení o premýšlení	56
4. Sílící bolest	75
5. Tři přání	96

ČÁST DRUHÁ

Tajemství mozku

6. Přihlas se	119
7. Nepřijatelné	135
8. To není operace mozku	155
9. Sultán ničeho	178

ČÁST TŘETÍ

Tajemství srdce

10. Vzdání se	193
11. Abeceda srdce	203
12. Projev soucítění	216
13. Tvář boha	229
PODĚKOVÁNÍ	236

ÚVOD

Překrásné věci

Když se kůže odlepí od lebky, vydá nezaměnitelný zvuk, jako když odtrhnete suchý zip. Zvuk je to hlasitý a ošklivý a také trochu smutný. Na medicíně vás neučí různé zvuky a pachy, se kterými se setkáte při operaci mozku. Měli by. Hukot masivního vrtáku, když se provrtává lebkou. Pilka, která vyplní operační sál oděrem letních pilin, když se zařezává do lebeční kosti a spojuje jednotlivé vyvrtané body. Neochotné lupnutí, jak se lebka oddělí od tvrdé pleny chránící mozek jako poslední linie obrany před vnějším světem. Nůžky, které pomalu stříhají plenu. Když je mozek odhalený, lze pozorovat, jak se hýbe v srdečním rytmu a někdy jako kdyby zasténal na protest vůči vlastní nahotě a zranitelnosti – vůči odhalení jeho tajemství, které všichni vidí v ostrém světle operačního sálu.

Chlapec se v nemocničních šatech úplně ztrácí a postel jako by ho skoro celého pozřela. Čeká na zahájení operace.

„Babička se za mě modlí. A za vás také.“

Slyším, jak se chlapcova matka hlasitě nadechne a vydechne. Víím, že se snaží být statečná. Kvůli synovi. Kvůli sobě. A možná i kvůli mně. Pročísnu chlapci vlasy. Má je hnědé, dlouhé a jemné – pořád je to ještě dítě. Říká mi, že měl zrovna narozeniny.

„Chceš, abych ti ještě jednou vysvětlil, co se bude dneska dít, šampióně, nebo jsi OK?“ Má rád, když mu říkám šampióně nebo kámo.

„Usnu a vy mi z hlavy vyndáte tu ošklivou věc, takže už mě nebude bolet. Pak se uvidím s mamkou a babičkou.“

„Ta ošklivá věc“ je meduloblastom, nejčastější zhoubný nádor mozku u dětí vyskytující se v posterior fossa (spodně lebeční). *Meduloblastom* se nevyslovuje snadno, už vůbec ne pro čtyřleté dítě, a je jedno, zda je předčasně vyspělé. Mozkové nádory u dětí jsou opravdu ošklivá věc, takže nemám nic proti tomu pojmenování. Meduloblastom je pokroucený a často groteskní vetřelec v mimořádné symetrii mozku. Začíná mezi dvěma laloky cerebella a roste, až postupně neutlačuje pouze cerebellum, ale i mozkový kmen, dokud nezablokuje cesty, kterými proudí a obíhá tekutina v mozku. Mozek je jedna z nejkrásnějších věcí, které jsem kdy viděl. Zkoumat jeho tajemství a hledat způsoby, jak ho léčit, je privilegium, kterého si odjakživa nesmírně vážím.

„Myslím, že jsi OK. Nasadím si teď masku superhrdiny a setkáme se v té zářivé místnosti.“

Usměje se na mě. Chirurgická rouška a operační sál mohou člověka pěkně vyděsit. Proto říkám maska superhrdiny

a zářivá místnost, aby se pacient nebál. Mysl je zvláštní záležitost, ale nechystám se čtyřletému klukovi vysvětlovat sémantiku. Děti jsou jedni z nejmoudřejších pacientů a lidí, se kterými jsem se setkal. Srdce dítěte je doširoka rozevřené. Dítě vám poví, co ho děsí, že je šťastné a co se mu na vás líbí nebo nelíbí. Dělá tak bez postranních úmyslů a vy nikdy nemusíte hádat, jak se *skutečně* cítí.

Otočím se k chlapcově matce a babičce. „Člen týmu vás bude informovat o průběhu operace. Máme v úmyslu vyjmout celou tkáň, neočekávám komplikace.“ Neříkám jim to pouze proto, že vím, že to chtějí slyšet – mám skutečně v plánu čistou a efektivní operaci, během které odstraním celý nádor a kousek zašlu do laboratoře, aby se vidělo, jak moc je ta ošklivá věc ošklivá.

Vím, že máma i babička jsou vyděšené. Uchopím je za ruku, snažím se je tím povzbudit a uklidnit. Nikdy to není snadné. Chlapcovy ranní bolesti hlavy jsou noční můrou pro každého rodiče. Máma mi věří. Babička věří Bohu. Já věřím svému týmu.

Všichni společně se pokusíme zachránit chlapečkovi život.

PO ODPOČÍTÁVÁNÍ anesteziologa umístím chlapcovu hlavu do konstrukce a položím ho na břicho. Sundám sponky do vlasů. Obvykle to dělá sestra, ale já preferuji holit hlavu sám. Je to pro mě rituál. Pomalu holím hlavu, myslím na toho drahého chlapečka a v duchu procházím každický detail operace. Odstraním poslední vlasy a dám je do cirkulátoru, který je umístí do malého pytlíčku určeného pro matku. Právě jsem chlapci vůbec poprvé v jeho životě ostříhal vlasy. Jeho matku to v té-

hle chvíli vůbec nezajímá, ale vím, že později to bude důležité. Je to milník, který si chcete zapamatovat. První stříhání vlasů. První vypadlý zub. První den ve škole. První den na kole. První mozková operace na tomhle seznamu nikdy není.

Opatrně odstříhávám jemné hnědé prameny vlasů a doufám, že můj pacient bude mít možnost zažít všechna svá další poprvé. V duchu ho vidím, jak se směje a místo předních zubů má díru. Vidím ho, jak jde do školy, na zádech má brašnu, která je velká téměř jako on, má ji přes jedno rameno. Vidím ho, jak poprvé jede na kole – zažívá první záchvěv svobody, horečně šlape do pedálů a má vítr ve vlasech. Myslím na své vlastní děti. Na ta jejich poprvé si vzpomínám s takovou přesností, že jiná varianta prostě nepřichází v úvahu. Nechci vidět budoucnost sestávající z návštěv nemocnice, léčby rakoviny a dalších operací. Celý život bude monitorován, přeci jen úspěšně přežije dětský nádor, ale odmítám počítat s budoucností, která by měla být stejná jako minulost. Nevolnost, zvracení, pády. Probouzení se brzy ráno a volání matky, protože ta ošklivá věc mu tlačí na mozek a bolí. I bez toho je v životě dost smutku. Jemně spínám vlasy a dělám si prostor pro práci. Ve spodní části lebky udělám dva body. Tudy vnikne. Nakreslím rovnou čáru.

Operace mozku je náročná, operace v posterior fossa ještě náročnější a u malého dítěte nehorázně těžká. Tento nádor je velký, práce velmi pomalá a precizní. Celé hodiny dívání skrz mikroskop, koncentrace na jednu věc. Chirurg je vyčvičený, aby při operaci vypnul vlastní tělesné projevy. Nechodí na záchod, nejí. Byli jsme vytrénováni nevsímat si bolestí v zádech, křečí ve svalech. Vzpomínám si na svůj první

zážitek na operačním sále. Asistoval jsem známému chirurgovi, který proslul nejen genialitou, ale i tím, že se při operacích choval velmi nepřátelsky a arogantně. Já byl vystrašený a nervózní. Stál jsem vedle něj a po tvářích mi stékal pot. Ztěžka jsem dýchal do roušky a začaly se mi zamlžovat brýle. Neviděl jsem nástroje ani operační prostor. Dřel jsem, přestál jsem spoustu těžkostí a nyní jsem byl tady, na operaci, po které jsem odjakživa toužil, a neviděl jsem ani ň. A pak se stalo něco nemyslitelného. Z obličeje mi skápla velká kapka potu a skončila ve sterilním prostoru. Začal vyvádět. Měl to být zlatý hřeb mého života, poprvé na operaci, ale místo toho jsem kontaminoval operační prostor a byl jsem okamžitě vykopnut z operačního sálu. Nikdy na ten zážitek nezapomenu.

Dnes mám čelo suché a pohled ničím nezastřený. Srdce mi bije pomalu a klidně. Zážitky hrají velkou roli. Na operačním sále nejsem diktátor. Ani agresivní primadona. Každý člen týmu je cenný a nepostradatelný. Každý se soustředí na svou část. Anesteziolog sleduje chlapcův krevní tlak a kyslík, úroveň narkózy a rytmus srdce. Instrumentářka neustále sleduje nástroje a zásoby a zaručuje, že mám v dosahu vždy vše, co potřebuji. Za hlavou pacienta visí velký pytel, do kterého se shromažďuje krev a výrony kapalin. Na něj je napojena hadice, na jejímž druhém konci je velká odsávačka, která neustále měří hladinu kapalin, takže v každém okamžiku víme, kolik jsme ztratili krve.

Chirurg, který mi asistuje, je v posledním ročníku praxe a v týmu nový. Na cévy, mozkovou tkáň a jednotlivosti odstranění nádoru se však koncentruje stejně jako já. Nemůžeme přemýšlet o plánech na další den, ani o tom, jak to v nemocnici chodí, ani o dětech, ani o problémech v manžel-

ství. Prožíváme formu maximální bdělosti, téměř něco jako meditaci. Trénujeme mysl a mysl trénuje tělo. Když pracujete s dobrým týmem, sjednotí se váš rytmus i energie – všichni jsou v harmonii. Mysl a tělo spolupracují jako jedna sladěná inteligence.

Odstraňuji poslední kousek nádoru, který byl napojený na jednu z hlavních žil hluboko v mozku. Venózní systém posterior fossa je neskutečně komplexní. Opatrně provádím resekci posledních zbytků nádoru a asistent odsává tekutiny. Na chvíli se přestane soustředit a v ten moment protrhne žílu. Na kratičký okamžik se zastaví svět.

A pak vypukne peklo.

Vyoperovanou dutinu zaplaví krev z protržené žíly a začne prýštit krásnému chlapečkovi z hlavy. Anesteziolog se rozeře, že chlapci rapidně klesá tlak a ztráta krve je příliš velká. Potřebuji sesvorkovat žílu a zabránit krvácení, ale přes krev nic nevidím. Sám veškerou krev neodsají a asistentovi se příliš třese ruka, než aby mi mohl být jakkoliv k užitku.

„Zástava!“ křičí anesteziolog. Musí vlézt pod stůl, jelikož chlapec má hlavu upevněnou v konstrukci a leží na břiše s otevřeným zátylkem. Začne chlapci pumpovat hrud', druhou ruku mu drží na zádech a zoufale se pokouší zprovoznit srdce. Tekutiny pulzují intravenózně. Nejdůležitější funkcí srdce je pumpovat krev. Kouzelná pumpa, která umožňuje veškeré funkce v těle, se zastavila. Tenhle čtyřletý chlapec mi vykrvácí přímo před očima. Anesteziolog mu masíruje hrud' a rána se nepřestává zaplavovat krví. Musíme zastavit krvácení, nebo zemře. Patnáct procent jde ze srdce do mozku. Když srdce přestane bít, přežívá mozek jen pouhých několik minut. Potřebuje krev, potažmo kyslík, který

v krvi je. Dochází nám čas – potřebují se navzájem – mozek a srdce.

Freneticky se pokouším zasvorkovat žílu, ale za živého boha ji ve vši té krvi nevidím. Hlava chlapce je sice zafixovaná, ale masáž hrudníku způsobuje, že se trochu hýbe. Tým ví, že já vím, že nám dochází čas. Anesteziolog se na mne podívá a v očích se mu zračí hrůza – můžeme o chlapce přijít. Kardiopulmonální resuscitace (KPR) je něco, jako když se snažíte rozjet na dvojku – nelze se na ni příliš spoléhat, nota bene když neustále ztrácíme krev. Pracuji naslepo, a proto své vlastní srdce otevřu iracionální možnosti, která sahá za hranice dovedností, a začnu s tím, co jsem se učil před několika desetiletími. Ne na stáži, ani na medicíně, ale v zadní místnosti malého kouzelnického obchodu v kalifornské poušti.

Zklidním mysl.

Uvolním tělo.

A vizualizuji si přetrženou žílu. V duchu ji vidím stočenou v chlapcově neurovaskulárním systému. Poslepu do toho místa sáhnu s vědomím, že v životě toho existuje víc, než co vidíme pouhým okem, a každý z nás je schopen dělat úžasné věci nad rámec toho, co si myslíme, že je možné. Kontrolujeme vlastní osudy a já nebudu akceptovat, že by měl tento čtyřletý chlapec dnes na operačním stole zemřít.

Připravenou svorku vnořím do kaluže krve, stisknu a pomalu vytáhnu.

Krvácení přestane a poté, jakoby z velké dálky zaslechnu pípání monitoru. Nejprve slabé a nepravidelné, brzy však zesílí a ustálí se. Tak je to s každým srdcem, které se probouzí k životu.

Cítím, jak se můj vlastní tep sladil s rytmem na monitoru.

Později, po operaci, dám jeho matce vlasy z prvního ostříhání a můj malý kamarád se z anestezie probudí jako ten, kdo přežil. Bude úplně normální. Za čtyřicet osm hodin bude mluvit, a dokonce se bude smát a já mu budu moct říct, že ta ošklivá věc je pryč.

ČÁST PRVNÍ

Cesta
do krámků s kouzly

Skutečné kouzlo

Lancaster, Kalifornie, 1968

Den, kdy jsem si všiml, že mi chybí palec, začal jako každý jiný den v létě před nástupem do osmé třídy. Dny jsem trávil ježděním na kole po městě, a to i přesto, že někdy bylo takové horko, že jsem skoro neudržel rozpálený kov řídké. V puse jsem neustále cítil pachutí prachu – písek a plevele, hlavně psoun prériový a kaktusy, které se perou s pouštím sluncem a horkem o přežití. Neměli jsme moc peněz a já měl často hlad. Neměl jsem rád hlad. A neměl jsem rád chudobu.

Největší nárok města Lancaster na slávu bylo překonání rychlosti zvuku, které se před nějakými dvaceti lety podařilo Chucku Yeagerovi na nedaleké letecké základně Edwards. Celé dny létala nad hlavami letadla, v nichž trénovali piloti

a testeři. Představoval jsem si, jaké by bylo být v kůži Chucka Yeagera a létat v Bell X-1 rychlostí Mach 1 a dosáhnout toho, co se nikomu předtím nepodařilo. Jak malý a nehostinný se mu musel Lancaster z té výšky zdát. Malý a nehostinný se zdál mně, a to jsem měl nohy jen několik centimetrů nad zemí.

Toho rána jsem si všiml, že mi chybí palec. Pod postelí jsem měl schovanou dřevěnou krabici a v ní veškeré své poklady. Malý notes s písničkami, několika tajnými básněmi a náhodně vybranými bláznivými fakty, která jsem se naučil, například, že každý den je na světě vyloupeno dvacet bank, že šneci mohou spát tři roky a že v Indianě není legální dát opici cigaretu. V krabici se dále skrýval ohmataný vý-
tisk s oslími rohy *Jak získávat přátele a působit na lidi* od Dalea Carnegieho, kde se popisuje šest způsobů, jak přimět lidi, aby vás měli rádi. Všechny jsem uměl nazpaměť:

1. Mějte nefalšovaný zájem o druhé.
2. Usmívejte se.
3. Pamatujte, že jméno je pro člověka ten nejkrásnější a nejdůležitější zvuk v jakémkoliv jazyce.
4. Buďte dobrý posluchač. Povzbuzujte druhé, aby o sobě mluvili.
5. Mluvte v zájmu ostatních.
6. Zařídte, aby se druhá osoba cítila důležitá – a dělejte to upřímně.

Pokoušel jsem se všechny tyhle věci dělat, když jsem s někým mluvil, ale vždy jsem se smál se zavřenými ústy, protože jsem jednou upadl, uhodil se do horního rtu o konferenční

stolek a vylomil si přední mléčný zub. Následkem toho mi druhý zub narostl křivě a byl tmavě hnědý. Rodiče neměli peníze, aby mi ho nechali spravit. Cítil jsem se trapně, když jsem se měl smát a odhalovat tak zabarvený, křivý zub, takže jsem raději pořád držel rty u sebe.

Ve dřevěné krabici se kromě knihy nacházely i všechny mé kouzelnické triky: balíček označených karet, udělátko na mince, kterým bylo možné přeměnit padesátník na dolar, a nejcennější majetek: plastový konec palce, ve kterém bylo možné schovat hedvábný šátek nebo cigaretu. Kniha a kouzelnické triky pro mě byly velice důležité – byly to dárky od tatínka. Celé hodiny jsem strávil cvičením s palcem. Naučil jsem se, jak držet ruce, aby nebyl příliš nápadný, a jak do něj plynule nasoukat hedvábný šátek nebo cigaretu, aby to vypadalo, že zmizely. Dařilo se mi obelstít kamarády a sousedy ve vedleším bytě. Ale dnes byl palec pryč. Zmizel. Vypařil se. A já z toho nebyl vůbec šťastný.

Bratr jako obvykle nebyl doma, ale mně došlo, že ho nejspíš vzal nebo aspoň věděl, kde je. Nevěděl jsem, kam každý den chodí, ale přesto jsem nasedl na kolo a rozjel se ho hledat. Palec byl mým nejcennějším majetkem. Bez něj jsem nic. Potřeboval jsem svůj palec dostat zpátky.

PROJÍŽDĚL jsem po osamělé Avenue I – obvykle jsem tudy na kole nejezdil, protože kromě supermarketu tu byla jen prázdná pole a tráva a drátěné ploty. Podíval jsem se na skupinku starších kluků před prodejnou, ale bratra jsem nezahlédl. Pocítil jsem úlevu, protože když byl bratr ve skupině jiných dětí, znamenalo to, že si z něj utahují a já se s nimi musím porvat, abych ho ochránil. Byl o rok a půl starší, ale

menší a surovci rádi šikanují ty, kteří se neumějí sami bránit. Vedle prodejny byla optika a vedle ní obchod, který jsem ještě nikdy neviděl: Kouzelnický obchod Kaktusový králík. Zastavil jsem u chodníku před obchodem a díval se. Průčelí se skládalo z pěti skleněných panelů, po levé straně byly skleněné dveře. Slunce se odráželo na ušpiněném skle, takže jsem neviděl dovnitř, nicméně jsem s kolem přešel ke dveřím a doufal jsem, že je otevřeno. Říkal jsem si, že by mohli prodávat umělé palce a kolik tak asi stojí. Neměl jsem peníze, ale za podívání nic nedám. Zapřel jsem kolo do stojanu před obchodem a vrhl jsem rychlý pohled na skupinku chlapců před supermarketem. Vypadalo to, že si nevšimli ani mě ani mého kola, nechal jsem ho tedy ve stojanu a zatlačil do dveří. Nejdřív se ani nepohnuly, ale pak se otevřely jako mávnutím kouzelného proutku. Nad hlavou mi zazvonil zvoneček. Věšel jsem dovnitř.

Jako první jsem spatřil dlouhý skleněný pult plný balíčků karet, hůlek, plastových pohárků a zlatých mincí. U zdi se vršily těžké černé kufry, které se používají ke kouzlům na jevišti, dlouhé police plné knih o magii a kouzlení. V rohu se dokonce skvěla malá gilotina a dvě zelené krabice, které se používají k přeríznutí osoby vejpl. Postarší žena s vlnitými vlasy četla v knize, na špičce nosu měla brýle. Usmála se, aniž vzhledla, sundala si brýle a pak se mi podívala přímo do očí způsobem, jaký jsem u dospělého člověka ještě nezažil.

„Jsem Ruth,“ pronesla. „Jak se jmenuješ?“

Úsměv měla tak široký a oči natolik hnědé a laskavé, že jsem si nemohl pomoci a začal jsem se také usmívat. Na křivý zub jsem přitom úplně zapomněl.

„Jsem Jim,“ řekl jsem. Do té chvíle mi říkali Bob. Mé druhé jméno je Robert. Nemohl jsem si vybavit, proč mi říkali Bob, ale z nějakého důvodu jsem na otázku, jak se jmenuji, odpověděl, že „Jim“. A tak jsem odpovídal po zbytek života.

„Inu, Jime. Jsem ráda, že jsi sem zavítal.“

Nevěděl jsem, co odpovědět, a ona se mi nepřestávala dívat do očí. Nakonec si povzdechla, ale znělo to spíš šťastně než smutně.

„Jak ti mohu pomoci?“

Na okamžik jsem se zamyslel. Nemohl jsem si vybavit, proč jsem sem zavítal, a začal jsem mít pocit, jako když se houpete na židli a podaří se vám vybalancovat přesně v okamžiku, než se převrhnete dozadu. Trpělivě čekala a stále se usmívala. Našel jsem slova.

„Můj palec,“ řekl jsem.

„Tvůj palec?“

„Ztratil jsem plastový palec. Nemáte nějaké?“

Podívala se na mě a pokrčila rameny, jako kdyby neměla ponětí, o čem mluvím.

„Na kouzla. Je to kouzelnický trik. Však víte, PP, plastový palec.“

„Povím ti tajemství,“ pronesla. „O kouzelnických tricích nevím zhola nic.“ Rozhlédl jsem se po nekonečné výstavě různých mechanismů a triků všeho druhu. Pak jsem se překvapeně podíval na ženu. „Obchod vlastní můj syn, ale teď tu není. Já tu jen sedím, čtu si a čekám, až se vrátí z pochůzek. O kouzlech ani tricích s palcem nevím zhola nic. Je mi to líto.“

„To je v pořádku. Trochu se tu porozhlédnu.“

„Samozřejmě, do sytosti. A určitě mi pak řekni, zda jsi našel to, co hledáš.“ Zasmála se. Nebyl jsem si jistý, proč se směje, ale bylo to tak příjemné, že mi bylo krásně, aniž jsem k tomu měl jediný důvod.

Bloumal jsem obchodem, díval se na nekonečné řady kouzelnických karet, pomůcek a knih. Dokonce jsem narazil na vitrínu plnou plastových palců. Cítil jsem na sobě její pohled a věděl jsem, že to není stejné, jako když se na mě dívá chlapík v sousedství, když přijdu do jeho obchodu. U něj jsem si vždycky téměř jistý, že si myslí, že chci něco ukrást, a pokaždé, když do obchodu zavítám, cítím, jak podezřívavě hlídá každíčký můj krok.

„Žiješ v Lancasteru?“ zeptala se Ruth.

„Ano,“ odvětil jsem, „na opačné straně města. Hledám bratra a viděl jsem váš obchod. Rozhodl jsem se, že se podívám dovnitř.“

„Máš rád kouzla?“

„Miluji kouzla,“ zareagoval jsem.

„Co na nich miluješ?“

Chtěl jsem říct, že jsou prostě skvělá a srandovní, ale z úst mi vyšlo něco úplně jiného. „Líbí se mi, že mohu něco pilovat a být v tom opravdu dobrý. Mám rád nad věcmi kontrolu. Zda trik bude nebo nebude fungovat, záleží jen a pouze na mně. A je úplně jedno, co si kdo říká nebo myslí nebo dělá.“

Žena byla chvilku zticha a já se okamžitě cítil zahanbeně za to, co jsem řekl.

„Chápu, co myslíš,“ řekla. „Pověz mi o tom triku s palcem.“

„Dobře. Plastový palec si nasadíte na svůj palec a publikum si myslí, že je skutečný. Musíte ho trochu schovávat, protože při zevrubnějším pohledu je vidět, že je falešný. Uvnitř

je dutý, můžete ho z palce přesunout do dlaně nebo do druhé ruky, takhle.“ Udělal jsem klasické kouzelnické gesto – jednu ruku jsem dal před druhou a přešel jsem přes ni prsty. „Tajně předáte plastový palec z jedné ruky do druhé, můžete do něj dát hedvábný šátek nebo cigaretu a pak si znovu pohybem nasadit palec. Vypadá to, že jste kouzlem nechali něco zmizet nebo použijete postup opačně a vypadá to, že se vám v ruce něco objevilo.“

„Chápu,“ pronesla Ruth. „Jak dlouho jsi to cvičil?“

„Pár měsíců. Cvičím každý den, někdy jen několik minut, někdy i hodinu. Ale každý den. Nejdřív mi to nešlo, i když jsem používal příručku. Ale pak to šlo lépe a lépe. Zvládne to každý.“

„To zní jako dobrý trik a je super, že cvičíš, ale víš, proč to funguje?“

„Co tím myslíte?“ zeptal jsem se.

„Proč ten trik funguje na lidi? Říkal jsi, že je vidět, že palec není pravý, tak proč se lidé nechají ošálit?“

Najednou byla velmi vážná, jako kdyby opravdu chtěla, abych ji něco naučil. Nebyl jsem zvyklý, že se mě někdo, a zvláště dospělý člověk, na něco ptá, chce po mně nějaké vysvětlení. Chvilí jsem o tom přemýšlel.

„Hádám, že to funguje proto, že kouzelník je dobrý nato-lik, že dokáže lidi ošálit. Nevšimnou si jeho zručné ruky. Během kouzlení musíte lidi rozptýlit.“

Na to konto se zasmála. „Rozptýlit. To je prostě dokonalé. Jsi velmi moudrý. Chtěl bys slyšet, proč si já myslím, že kouzelnické triky fungují?“ počkala, až odpovím, a opět mi přišlo zvláštní, že dospělý člověk čeká, až mu povolím, aby mi něco řekl.

„Jistě.“

„Myslím si, že kouzelnický trik funguje proto, že lidé vidí pouze to, co si myslí, že je před nimi, a nikoliv, co před nimi skutečně je. Trik s palcem funguje proto, že mysl je ošemetná věc. Vidí to, co očekává. Očekává skutečný palec, takže ho vidí. Mozek, ať je sebevíc zaneprázdněný, je ve skutečnosti neuvěřitelně líný. A také to funguje proto, že lidé se tak snadno nechají rozptýlit, jak jsi řekl. Ale nerozptýlí je gesto. Většina lidí, kteří se na kouzlo dívají, nejsou duchem přítomni. Lituji něčeho, co udělali včera, obávají se, co se stane zítra, takže nejsou opravdu přítomni na kouzelnickém představení. Jak by si tedy mohli vůbec všimnout plastového palce?“

Úplně jsem nerozuměl, co říká, ale kývl jsem. Později o tom budu přemýšlet. Budu si přehrávat její slova v hlavě.

„Věřím na kouzla, ale ne na taková, která se zakládají na udělátkách, tricích a správném pohybu ruky. Víš, o jakých kouzlech mluví?“

„Ne, ale zní to moc dobře,“ řekl jsem. Chtěl jsem, aby pokračovala. Líbilo se mi, jak si povídáme. Přišel jsem si důležitý.

„Děláš někdy nějaké triky s ohněm?“

„No, trik s palcem je možné provádět se zapálenou cigaretou, ale ještě jsem to nezkoušel. K zapálení cigarety se musí použít oheň.“

„Inu, představ si, že z malého, třepotavého světélka můžeš udělat obrovský plamen, ohnivou kouli.“

„To je skvělá představa. Jak se to dělá?“

„V tom je to kouzlo. Z malého plamínku můžeš vykouzlit obrovskou ohnivou kouli pomocí jedné jediné věci – své mysli.“

Nevěděl jsem, co má na mysli, ale ta myšlenka se mi velice líbila. Líbili se mi kouzelníci, kteří umí hypnotizovat, ohnout lžičkou silou vůle. Levitovat.

Ruth spráskla ruce.

„Líbíš se mi, Jime. Moc se mi líbíš.“

„Díky.“ Dobře se to poslouchalo.

„Budu v tomhle městě jen šest týdnů, ale pokud by se ti chtělo sem každý den chodit, naučím tě nějaká kouzla. Taková, která si nemůžeš koupit v žádném obchodě, taková, která ti pomohou, aby se opravdu stalo to, co si přeješ. Doopravdy. Bez nějakých triků. Bez plastových palců. Bez pohybu ruky. Jak se to poslouchá?“

„Proč byste to dělala?“ zeptal jsem se.

„Protože vím, jak z plamínku udělat plamen. Někdo mě to naučil a já si myslím, že je na čase, abych to teď naučila tebe. Vidím, že jsi výjimečný, a pokud sem přijdeš každý den, aniž bys jenom jednou vynechal, uvidíš to také. Slibuji. Bude to obnášet hodně práce a budeš muset procvičovat to, co tě naučím, daleko víc, než trik s palcem, ale slibuji ti, že to, co tě naučím, ti změní život.“

Nevěděl jsem, co na to říct. Nikdo mi nikdy neřekl, že jsem výjimečný. A bylo mi jasné, že pokud by se Ruth dozvěděla, kdo jsem a z jaké rodiny pocházím, vůbec by si nemyslela, že jsem výjimečný. Nebyl jsem si jistý, zda jí mám věřit, že mě může naučit, jak vykouzlit předměty odnikud, ale chtěl jsem s ní vést více rozhovorů. Její přítomnost mi dělala dobře. Byl jsem šťastnější, skoro jako kdybych byl milován, což bylo divné, vzhledem k tomu, že se vůbec neznáme. Mohla by být moje babička, až na ty oči. Oči slibovaly záhady, tajemství a dobrodružství. Žádné dobrodružství na mě

nečeká, a ona mi nabízí něco, co mi může změnit život. Jak divné. Nevěděl jsem, zda je to pravda, ale dobře jsem věděl, že nemám co ztratit. Cítil jsem naději, což se mi už dlouho nestalo.

„Tak co, Jime, jsi připravený naučit se nějaká ta kouzla?“

A tahle jednoduchá otázka naprosto změnila směr mého života a všeho, co pro mě osud měl do té doby v rukávu.

Tělo na odpočinku

O d počátku civilizace byl zdroj lidské inteligence a vědomí záhadou. V sedmnáctém století před naším letopočtem věřili Egypťané, že inteligence sídlí v srdci. A právě srdce bylo po smrti uctíváno a uchováno spolu s ostatními orgány. Mozek měl pro staré Egypťany tak mizivou hodnotu, že ho před mumifikací rutinně vytáhli nosní dutinou a poté zničili. Ve čtvrtém století před naším letopočtem věřil Aristoteles, že mozek slouží primárně jako chladicí mechanismus krve, a proto jsou lidé (s větším mozkem) rozumnější, než „horkokrevná“ zvířata. Celých pět tisíc let trvalo, než se pohled na význam mozku změnil. Stěžejní význam mozku pro naši identitu začal být chápán jen proto, že jedinci, kteří přežili zranění hlavy způsobené nehodou nebo za války, vykazovali zhoršení myšlení nebo fungování. O anatomii a funkci mozku jsme se dozvěděli mnohé, ale pochopili jsme

jen málo. Skoro celé dvacáté století se mělo za to, že mozek je pevný, neměnný a statický. Dnes víme, že mozek je velmi tvárný a může se měnit, adaptovat a transformovat. Formuje se zkušenostmi, opakováním a záměrem. Pouze díky neobyčejným technologickým vymoženostem můžeme v posledních desetiletích chápat schopnost mozku transformovat se na buněčné, genetické a dokonce i molekulární úrovni. Naučil jsem se, že každý z nás má pozoruhodnou schopnost změnit samotný systém svého mozku.

První zážitek ohledně poddajnosti mozku se odehrál v zadní místnosti kouzelnického obchodu s Ruth. Ve dvanácti letech jsem si to neuvědomil, ale v průběhu šesti týdnů mi doslova předělala mozek. Udělala něco, o čem by mnozí v té době řekli, že není možné.

NEŘEKL jsem nikomu o plánu chodit každý den do kouzelnického obchodu, jenže jsme zase u toho: nikdo se neptal. Léto v Lancasteru se dalo přirovnat k horkému, větrem bičovanému a zdánlivě nekonečnému očištecí – neustále jsem měl podivný pocit, že bych měl něco dělat, ale nebylo co. Bytový dům, ve kterém jsem žil, obklopovala trocha udusané hlíny a amarantu. Tu a tam se v krajině našlo opuštěné auto nebo jiný kus stroje. Nechtěná, nepotřebná věc – vyhozená na místě, kde si jí nikdo nevšimne.

Děti i dospělí nejlépe fungují, když se dodržuje důslednost a spolehlivost. Mozek po obou touží. V mém domě nebylo ani jedno. Žádná pevná doba stravování, žádný budík, který vás upozorní na to, že je čas vstávat, žádný přesný čas jít spát. Pokud matce její deprese dovolily vstát z postele,

mohla udělat jídlo. Tedy pokud bylo v domě jídlo. Pokud ne, šel jsem do postele o hladu nebo jsem se odebral ke kamarádovi a doufal, že mi navrhne, abych zůstal na večeři. Myslel jsem si, kdo ví, jaké mám štěstí, jelikož jsem na rozdíl od většiny svých spolužáků nemusel být doma do určité doby. Domů jsem nechodil brzy, protože jsem věděl, že se ocitnu uprostřed boje nebo nějaké jiné situace, kdy bych si jen přál být někde jinde, s někým jiným. Někdy nejvíc toužíte po někom, kdo by vám něco řekl. Protože to znamená, že jste důležití. A někdy to neznamena, že nejste důležití, jen vás nevidí, protože bolest, kterou kolem vás prožívají, vás dělá neviditelnými. Předstíral jsem, že jsem šťastný, protože jsem tak nemusel nikoho obtěžovat, aby mi říkal, že mám udělat úkoly, aby mě budil do školy nebo aby mi říkal, co si mám vzít na sebe. Ale jen jsem předstíral. Dospívající touží po svobodě, ale pouze v případě, že mají stabilní a jistý základ.

RUTH MI ŘEKLA, abych přišel do obchodu v 10 hodin. První den jsem se vzbudil brzy, s pocitem, že mám narozeniny a do toho jsou Vánoce. Nedařilo se mi usnout. Neměl jsem ponětí, co mě bude učit, a bylo mi to v podstatě jedno. Jen jsem s ní chtěl víc mluvit a bylo příjemné mít kam jít. Cítil jsem se důležitý.

VIDĚL JSEM RUTH skrz výlohu, když jsem se první den vydal do kouzelnického obchodu na svém oranžovém kole s bílým sedadlem. Pamatuji si na to kolo naprosto přesně, pro-

tože bylo mým nejcennějším majetkem, který jsem si koupil za vlastní peníze, které jsem vydělal sekáním pozemků v hor-
kých letních dnech. Zabrzdil jsem a všiml si, že má velkou
modrou čelenku, která jí drží hnědé vlasy z čela, a brýle jí visí
pod bradou. Šaty vypadaly jako velká zástěra, kterou si uva-
zujeme na hodinách umění. Měly přesně stejnou barvu, jako
lancasterská obloha po ránu. Světlounce modré s podélnými
proužky bílé. Jako první jsem každé ráno po probuzení vy-
hlédl z okna. Z nějakého důvodu mi pohled na modrou ob-
lohu vždy zajistil naději.

Ruth mě přivítala širokým úsměvem a já jí ho oplatil.
Srdce mi v hrudi bilo jako o závod. Věděl jsem, že je to zčásti
proto, že jsem jel rychle na kole, zčásti proto, že jsem si nebyl
jistý, co se bude dít. A proč. Včera to znělo jako dobrý ná-
pad, ráno se mi nekonečnými poli jelo na kole lépe než kdy-
koliv jindy, ale v nastalém okamžiku jsem si nebyl celou akcí
tak jistý.

Do čeho jsem se to navezl? Co když mi nebude na její
kouzla stačit intelligence? Co když se dozví pravdu o mé ro-
dině? Co když je to nějaká bláznivá paní, která mě unese
kamsi do pouště a bude nad mým mrtvým tělem prakti-
kovat černou magii? Viděl jsem film *Voodoo žena* a pomys-
lel jsem si, zda Ruth není pomatená čarodějnice, která mě
přemění v monstrum a bude mě ovládat myslí, až dobude
celý svět.

Ochably mi paže. Dveře byly napůl otevřené a pěkně
ztěžkly. Odolávaly. Podíval jsem se na kolo, které jsem polo-
žil na bok, a na téměř prázdné parkoviště. Co to jen dělám?
Proč jsem s tím souhlasil? Ještě je čas nasednout na kolo, ujet
a nikdy se nevrátit.

Ruth se usmála a oslovila mě jménem. „Jíme, moc ráda tě vidím. Chvilku jsem si nebyla jistá, jestli přijedeš.“ Kývla hlavou jako babička a pokynula mi, ať vstoupím. Uvnitř bylo teplo. Nepřišla mi jako pomatená čarodějnice, která má v úmyslu mě zničit.

Zatlačil jsem na dveře a otevřel je. S lehkostí se mi to podařilo.

„Upaloval jsi, jako kdyby tě honili,“ pronesla, když jsem vstoupil. Často jsem měl pocit, jako kdyby mě honili, jen jsem nevěděl, kdo.

Obličej se mi zabarvil studem. Možná vidí můj strach nebo pochybnosti. Možná má rentgenové vidění. Sklopil jsem pohled na své staré tenisky. Na pravé byla dírka. Styděl jsem se. Zatáhla jsem palce, aby si jí nevšimla.

„To je můj syn Neil. To on je ten kouzelník.“ Pokud si všimla dírky v botě, nedala to najevo.

Neil opravdu nevypadal jako kouzelník. Měl velké černé brýle a stejnou barvu vlasů jako matka. Vypadal úplně normálně. Žádný kouzelnický klobouk, plášť, plnovous...

„Slyšel jsem, že máš rád kouzla.“ Pronesl Neil hlubokým, rozvážným hlasem. Na skleněné pracovní desce měl dobrých padesát balíčků karet.

„Jo, jsou skvělá.“

„Znáš nějaké karetní triky?“ Začal Neil karty míchat rukou. Karty jako kdyby z jedné ruky do druhé litaly. Tam a zpět, tam a zpět. Chtěl jsem se dozvědět, jak se to dělá. Ustal v pohybu a rozprostřel přede mnou karty do vějíře.

„Vyber si kartu.“

Podíval jsem se na karty. Jedna lehce vyčnívala a já si spočítal, že to má být jasná volba, a vybral jinou, více vpravo.